EDUSKUNTA
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta asiasta.

Talousarvioesityksen mukainen hyvinvointialueiden rahoitus

Valtion vuoden 2027 talousarvioesityksessä hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus kasvaa n. 0,36 mrd euroa eli 1,3 % ja on noin 27,5 mrd. euroa. Hyvinvointialueiden vuoden 2026 rahoituspäätöksiin verrattuna palvelutarpeen kasvu kasvattaa rahoitusta 193 milj. euro ja kustannustason muutos 743 milj. euroa. Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien tehtävämuutoksien arvioidaan vähentävän rahoitusta 185 milj. euroa. Rahoituksen jälkikäteistarkistus pienentää rahoitusta 426 milj. euroa vuoden 2025 alueiden tilinpäätösten ylijäämän vuoksi. Siirtymätasausten muutosten vaikutus on 10 milj. euroa.

Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2027 hyvinvointialueiden rahoitus, valtionavustukset sekä korvaukset ovat 28 000,2 miljoonaa euroa, missä on kasvua 1,18 %. Hintojen arvioidaan kasvavan noin 3 % vuodessa ja palvelutarpeen arvioidaan kasvattavan menoja keskimäärin 0,9 % mm ikääntymisen myötä. Hyvil yhtyy näkemykseen kustannuskehityksen ja palvelutarpeen muodostaman kustannuspaineen vuosittaisesta suuruusluokasta. Niukka valtionrahoituksen kehitys edellyttää merkittävästi sopeutustoimia hyvinvointialueilta. Hyvinvointialueiden velvoitteita tulisi edelleen keventää ja vähentää normiohjausta.

Talousarvioesitys kiristää hyvinvointialueiden rahoitusta

Hyvil kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitys valtion talousarvioksi ja hyvinvointialueiden rahoitukseksi kiristää jälleen hyvinvointialueiden rahoitusta. Rahoitukseen on kohdennettu suoria valtiontalouden säästötoimia ilman vastaavia tarkasteluja hyvinvointialueiden tehtäviin ja velvoitteisiin. Tämä näkyy esimerkiksi

CC BY

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
www.hyvil.fi
etunimi.sukunimi@hyvil.fi
Y-tunnus: 3324881-1

Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
www.hyvil.fi
fornamn.efternamn@hyvil.fi
FO-nummer: 3324881-1

siinä, että palvelutarpeen muutoksen kustannuksista huomioidaan vain 60 %. Rahoituslain muutoksen kautta toteutettu vaikutus kumuloituu vuosittain ja muodostaa selkeän riskin rahoituksen riittävyydestä.

Tehtävämuutoksilla vähennetään alueiden rahoitusta noin 185 miljoonaa euroa. Niissä painopisteenä on asiakasmaksujen korottaminen (88 milj. euroa), mikä muodostaa lähes puolet tehtävämuutosten rahoituksen vähentämisestä. Hyvil on aiemmissa lausunnoissaan tuonut esille selkeän riskin sille, etteivät hyvinvointialueet käytännössä pysty kerryttämään valtionrahoituksen leikkausta vastaavaa asiakasmaksutuloa ja muodostuu rahoitusvajetta. Vaikeus kerryttää rahoituksen leikkausta vastaavaa asiakasmaksutuloa johtuu siitä, että asiakasmaksukorotuksia on tehty useita peräkkäin, maksut kasaantuvat pitkälti samoille asiakasryhmille ja asiakkailla on kasvavia maksuvaikeuksia. Alueilta jää asiakasmaksuja saamatta joko maksuhuojennusten, maksukaton täyttymisen tai kasvavien luottotappioiden seurauksena.

Tehtävämuutoksilla leikataan hyvinvointialueiden valtionrahoitusta etukäteen. Leikkaus kohdennetaan koko maan tason rahoitukseen asiaa koskevan vaikutusarvion perusteella. Hyvinvointialueiden valtionrahoitus taas kohdennetaan alueille rahoituslain mukaisin kriteerein, jolloin muutosten vaikutukset eivät kohdennu alueille tehtävälainsäädännön vaikutusarvion mukaisesti tai suhteessa. Tämä voi muodostaa aluekohtaisia rahoitusvajeita.

Tehtävämuutosten toteutuneita taloudellisia vaikutuksia tulisi arvioida vaikutusarviointien kehittämiseksi sekä peräkkäisten ja useiden muutosten vaikutusten seuraamiseksi. Seurantaa tulisi tehdä jälkikäteen myös siksi, että hyvinvointialuekohtaiseen rahoituksen riittävyyden arviointiin ei ole tarkkoja arviointiperusteita.

Palvelutarpeen kasvu jatkuu ja painottuu ikääntymiseen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos päivitti huhtikuussa 2026 sosiaali- ja terveydenhuollon kasvuennustettaan. Palvelutarpeen ennakoidaan kasvavan joka vuosi väestönkasvusta ja väestörakenteen muutoksesta johtuen.

Palvelutarpeen kasvuun vaikuttaa THL:n arvion mukaan eniten väestön vanheneminen ja ikääntymisen merkitys palvelutarpeen kasvussa on selvästi suurempi kuin väestön kasvun vaikutus. Palvelutarpeen vuosien 2026 - 2030 noin yhden prosentin vuosikasvusta noin 0,6 prosenttiyksikköä arvioidaan johtuvan ikääntyneiden palveluista. Hyvinvointialueiden aluekohtaisen rahoituksen kohdentamisessa tulisi varmistua, että se huomioi riittävästi palvelutarpeen muutokset eri tilanteissa.

Hyvinvointialuetalouden kehitys

Hyvinvointialueiden ensimmäisinä vuosina on onnistuttu kustannuskehityksen hillitsemisessä. Alueiden puolivuotisennusteet ennakoivat toimintakulujen nimelliseksi kasvuksi 2,6 % kuluvana vuonna. Hintatason muutokset huomioiden toimintakulujen reaalinen kasvu on ollut negatiivinen kolmatta vuotta peräkkäin. Suotuisan kehityksen taustalla on uudistuksen mahdollistamat alkuvaiheen toiminnan muutokset. Vastaavassa mittakaavassa ei todennäköisesti pystytä toteuttamaan muutoksia palvelujärjestelmään ilman samanaikaista tehtävien tarkastelua.

Alueelliset erot talouden kehityksessä ovat merkittävät eikä eriytymiskehitys ole taittumassa. Hyvil korostaa, että talouden eriytymiskehityksen syyt eivät ole pelkästään uudistuksen toimeenpanossa ja sen etenemisessä hyvinvointialueilla vaan lähtötilanteen lisäksi merkittävältä osin kyse on rahoitusjärjestelmän ominaisuuksista, jotka voimistavat eriytymiskehitystä painottamalla väestömuutoksia. Myös rahoitusjärjestelmän heikko ennustettavuus on vaikeuttanut alueiden johtamista. Järjestelmän tietopohjan heikko laatu vaikeuttaa rahoituksen oikean kohdentumisen arviointia. Vuodelle 2027 vahvistetut rahoituslain muutokset hillitsevät eriytymiskehityksen voimistumista mutta eivät ratkaise tunnistettuja ongelmia.

Hyvinvointialuelainsäädännön lähtökohtana on, että hyvinvointialueet sopeuttavat menokehityksensä valtion rahoituksen asettamiin puitteisiin. Valtiovarainministeriön arvion mukaan hyvinvointialueiden yleiskatteisen koko maan rahoituksen 1,3 % kasvu kohdentuu eri hyvinvointialueille siten, että rahoituksen aluekohtainen muutos vuodesta 2026 vaihtelee välillä 0,0 % - 4,3 %. Viidellä alueista arvioidaan, että rahoitus säilyy vuoden 2026 tasossa ja lähes kaikilla rahoituksen kasvu jää alle kustannusten hintapaineen ja palvelutarpeen kasvun. Tämän lisäksi valtaosalla alueita on edelleen alijäämiä katettavanaan.

Hyvin toteaa, että tilanne muodostaa merkittävän riskin aluekohtaiselle lisärahoitustarpeelle. Tämän lisäksi muodostuu riski valtion menopaineen kasvulle, sillä osalle alueista muodostuu valtionrahoituksen kasvun mahdollistamana taloudellista liikkumavaraa, jota voidaan käyttää mm. kasvavaan palvelutarpeeseen vastaamiseen. Kehitys todennäköisesti kasvattaa paitsi hyvinvointialueiden kokonaismenoja, myös alueiden välisiä eroja väestön palvelujen saatavuudessa ja yhdenvertaisuudessa.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Arja Pesonen
ekonomisti